

Regional plan for Vestmarka

Retningslinjer for bruk og vern

Vedtatt av Miljøverndepartementet 27.04.2012

HEDMARK
FYLKESKOMMUNE

Forord

Det foreliggende plandokumentet *Regional plan for Vestmarka* er resultat av et omfattende samarbeid som har pågått fra 2005, mellom de berørte kommunene, fylkesmannen og fylkeskommunen, både på administrativt og politisk nivå. I tillegg har de store skogeierne vært aktive medspillere i forbindelse med utformingen av retningslinjene.

Miljøverndepartementet har ved sitt brev datert 27.04.2012 satt endelig sluttstrek for arbeidet med utvikling av felles regionale retningslinjer for bruk og vern av Vestmarka (jf. 4.7). Departementet gir i sitt brev full tilslutning til det arbeidet som er gjort, og de retningslinjene som foreligger, men innskjerper det langsiktige perspektivet for forvaltning av området ved at de fastsetter en virketid for retningslinjene på 40 år. Dette er å betrakte som endelig vedtak i saken. (Jf. plan- og bygningslovens § 8-4, som sier at departementet kan gjøre de endringer som finnes påkrevd, hvilket de ved sitt brev har gjort).

Siden saken er endelig avklart i departementet, er det påfølgende vedtaket i fylkestinget høsten 2012 i praksis en formalitet, i forbindelse med at sakens dokumenter sammenstilles til et regionalt plandokument som i hht. plan- og bygningslovens bestemmelser skal forankres i fylkestinget. Etter vedtak og distribusjon, forutsettes det at planen legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet innenfor planområdet. (Jf. plan- og bygningslovens § 8-2).

Innhold

	Side
1. Planbeskrivelse	7
1.1 Bakgrunn	7
1.2 Retningslinjenes virkeområde og innhold	8
1.2.1 Arbeidet med retningslinjene	8
1.2.2 Retningslinjenes innhold	9
1.2.3 Videreutvikling av landbrukstilknyttet bebyggelse (sætre og skogshusvær/koier)	9
1.2.4 Fritidshus/hytter – eksisterende og nye	10
1.2.5 Vann og vassdrag	11
1.2.6 Reiselivsanlegg	12
2. Konsekvensvurdering	12
2.1 Landskapsbilde	12
2.2 Naturmiljø	12
2.3 Friluftsliv	13
2.4 Kulturminner/kulturmiljø	13
2.5 Naturressurser	15
2.6 Vannmiljø	16
2.7 Utbyggingsmønster og arealbruk	16
2.8 Helse og trivsel	17
2.9 Samfunnssikkerhet	17
3. Retningslinjer	18
R.1 Grunnleggende prinsipper	19
R.2 Landbrukstilknyttet bebyggelse	19
R.3 Fritidsboliger	20
R.4 Vann og vassdrag	20
R.5 Reiseliv	21
4. Vedlegg	22
4.1 Hytteområder med åpning for fortetting gjennom reguleringsplan	22
4.2 Definerte sæterområder	22
4.3 Bevaringsverdige sæterområder	23
4.4 Kart 1 - Hytteområder med fortetting	24
4.5 Kart 2 - Sætre	25
4.6 FT-sak ang. oversendelse til Miljøverndepartementet	26
4.7 Miljøverndepartementets brev av 27.04.2012	32

Bakgrunnsdokumenter, ikke vedlagt:

- NOU 1986: - Ny landsplan for nasjonalparker
- St.meld.nr. 62 (1991-92)
- ØF-rapport nr. 18/2006 Fritidsboliger i Vestmarka – mulige konsekvenser
- Sæterområder i Vestmarka v/Knut Ola. B. Storbråten

1. Planbeskrivelse

1.1 Bakgrunn

Vestmarka er et utmarksområde i søndre del av Hedmark på 625 km² som berører 9 kommuner; Løten, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Stange. Dette er et sammenhengende skogsområde uten store tekniske inngrep, og det er knyttet store friluftslivs- og naturverninteresser til området. I *NOU 1986:13 – Ny landsplan for nasjonalparker* – ble området foreslått vernet som landskapsvernområde for "å sikre et større barskogsystem på Østlandet mot inngrep og oppbrekking". Med *St.meld. nr. 62 (1991-92)* ble forslaget frafalt, men regjeringen mente "at en framtidig plan for Vestmarka ikke bør gi anledning til andre tekniske inngrep enn de som følger av skogsdriften og mener bruk av plan- og bygningslovens virkemidler kan sikre dette".

Skogeiers sammenslutningene utarbeidet deretter en flerbruksplan for Vestmarka (august 1993) med retningslinjer og prinsipper for skogsdriften. Disse prinsippene er fulgt opp og er innarbeidet praksis i forvaltningen av området. I tillegg er det gjennomført en prosess for frivillig vern av skogsmark i området ved Eidsfjellet. Fra før er det opprettet et verneområde (naturresevat) ved Orrkjølen.

I forbindelse med revisjon av kommuneplanene har det kommet fram ønsker om flere hytteområder, også på Vestmarka. Særlig gjelder dette Våler kommune, som også er den kommunen som har de klart fleste hyttene i dag. Fylkesmannen varslet innsigelse under foreløpig høring av Vålers kommuneplan, som foreslo et stort nytt hytteområde med 150 nye hytter ved Åsnesmangen, i tillegg til å åpne for nesten 50 hytter spredt. Stange kommune valgte å ta ut foreslått hytteområde ved Sorten etter innsigelse fra fylkesmannen. I Åsnes har det også kommet signaler om at det er ønsker om tilrettelegging for flere hytter også der. I de andre kommunene er det ikke særlig press på hyttebygging. I kommuneplanen for Elverum er det åpnet for fortetting med 3 hytter på Bjølsetsetra, og Løten har i sin kommuneplan åpnet for 10 nye hytter i ytterkanten av Vestmarka ved Stor-Bronken. Grunneier i Løten har i prosessen med utarbeiding av retningslinjer uttrykt i brev og i møte at de ønsker å ta ut sitt område og evt. flytte det utenfor grensen til Vestmarka.

Kommuneplanprosessene har vist et klart behov for å se ut over den enkelte kommune og søke omforente overordna grep og prinsipper for forvaltning og utvikling av området. I høringsuttalelsen fra fylkeskommunen til Vålers kommuneplan heter det: "Det er imidlertid behov for å se utviklingen av Vestmarka i en sammenheng på tvers av kommunegrenser, og fylkeskommunen ønsker derfor å ta et initiativ til et samarbeid om en helhetlig utviklingsplan for området." Fylkesmannen sier i sin høringsuttalelse: "Vestmarka berører flere kommuner, og arealplanleggingen innenfor Vestmarkaområdet i den enkelte kommune vil kunne få konsekvenser for arealplanlegging i nabokommuner. Det bør derfor vurderes å utarbeide en fylkesdelplan for Vestmarkaområdet."

På bakgrunn av dette tok Våler og Åsnes kommuner våren 2005 et initiativ overfor fylkeskommunen og ba om bistand til gjennomføring av en planprosess. Enhetsrådet (Hedmark fylkeskommune og Fylkesmannen) vedtok å igangsette et forprosjekt. Forprosjektet konkluderte med at det skulle gjennomføres et prosjekt for felles utvikling av retningslinjer for hytter, sæterområder, vassdrag og reiseliv/turisme på Vestmarka.

I prosjektet har 7 av de 9 berørte kommunene (Våler, Åsnes, Grue, Sør-Odal, Nord-Odal, Stange og Løten), samt fylkesmannen og fylkeskommunen deltatt. Fylkeskommunen har hatt prosjektledelsen. De to berørte kommunene Elverum og Kongsvinger har ikke prioritert å være med i arbeidet, da de ikke har utbyggingsinteresser i området. Arbeidet er gjennomført som et tradisjonelt prosjektarbeid med ei politisk styringsgruppe og ei administrativ prosjektgruppe hvor kommunene, fylkeskommunen og fylkesmannen har sittet. I tillegg ble det etablert ei utvidet prosjektgruppe (skogeiersammenslutninger/naturvernforbundet), som ga nyttige innspill til arbeidet.

1.2 Retningslinjenes virkeområde og innhold

1.2.1 Arbeidet med retningslinjene

Hensikten med arbeidet har vært å oppnå enighet om et sett retningslinjer som skulle nedfelles i den enkelte kommunes kommuneplan. Våler og Åsnes ønsket imidlertid åpning for flere nye hytter enn det som lå i forslaget som ble fremmet for styringsgruppa, og styringsgruppa ba derfor fylkeskommunen om å ta ansvaret for å slutføre arbeidet som regional plan etter ny planlov.

Fylkesrådet i Hedmark fylkeskommune fattet den 22.06.2009 følgende vedtak i forhold til retningslinjene (sak 119/09):

"I medhold av styringsgruppens enstemmige vedtak 30.04.2009 overtar Hedmark fylkeskommune arbeidet med retningslinjer for bruk og vern av Vestmarka. Planarbeidet videreføres som regional plan etter ny plan- og bygningslov (lov 2008-06-27 nr. 71) § 9-4 og § 8-4.

Prosjektet har fulgt spillereglene i plan- og bygningsloven knyttet til samarbeid, offentlighet og høring. Beslutningen om endring til regional plan ble annonsert, og alle parter, både kommuner og statsetater med innsigelsesmyndighet og medlemmer av utvidet prosjektgruppe (skogeiersammenslutninger/naturvernforbundet) ber varslet med brev.

Kommunene Våler og Åsnes fastholdt sine innvendinger til planen, og saken ble derfor vedtatt oversendt til Miljøverndepartementet for endelig avklaring (jf. 4.6).

Miljøverndepartementet har ved sitt brev datert 27.04.2012 satt endelig sluttstrek for arbeidet med felles regionale retningslinjer for bruk og vern av Vestmarka (jf. 4.7). Departementet gir i sitt brev full tilslutning til det arbeidet som er gjort, og de retningslinjene som foreligger, men innskjerper det langsiktige perspektivet for forvaltning av området ved at de fastsetter en virketid for retningslinjene på 40 år. Dette er å betrakte som endelig vedtak i saken. (Jf. plan- og bygningslovens § 8-4, som sier at departementet kan gjøre de endringer som finnes påkrevd, hvilket de ved sitt brev har gjort).

1.2.2 Retningslinjenes innhold

Planområdet (dvs. retningslinjenes virkeområde) er avgrenset i tråd med det foreslåtte landskapsvernområdet i NOU 1986:13 – Ny landsplan for nasjonalparker. Området er i hovedsak avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde i de respektive kommuners arealdel. Dette innebærer generelt at det ikke er tillatt å oppføre bygninger utover landbruksbebyggelse som er nødvendig for driften av landbrukseiendommen innen området. Oppføring av annen bebyggelse eller anlegg som er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven er ikke tillatt, og eventuell søknad om slike må behandles som dispensasjonssak.

De foreliggende retningslinjene er avgrenset til å gjelde forhold som styres av plan- og bygningsloven og skal legges til grunn for den fremtidige arealdisponeringen i området, og behandlingen av de enkelte dispensasjonssaker og byggesaker.

Gjennom retningslinjene åpnes det for at det innenfor spesielt angitte områder kan tillates ny fritidsbebyggelse (jf. R.1.2). Det åpnes videre for å utvide bygningsmassen på eksisterende hytteeiendommer (jf. R.3), samt å videreutvikle sætre og skogshusvær innenfor visse rammer (jf. R.1.3 og R.2). Ut over dette åpner ikke retningslinjene for ny bebyggelse innenfor området.

1.2.3 Videreutvikling av landbrukstilknyttet bebyggelse (sætre og skogshusvær/koier)

Sætre og skogshusvær/koier er en viktig ressurs på Vestmarka både for den enkelte og for samfunnet. Både bygninger og kulturlandskap representerer viktige verdier som bør brukes og bevares. Prosjektet har derfor brukt mye tid og krefter på å legge rammer for hvordan dette bør skje. Og i dette har det vært behov for å skille mellom det som kan defineres som landbruksbygg knytta til driften av eiendommen og bygg som fortsatt er knyttet til bruket, men som i praksis er fritidshus.

Fylkesmannen i Hedmark mottok den 19.02.2009 brev fra Miljøverndepartementet med avklaringer knyttet til oppføring av bygninger som driftsbygninger i landbruket i Stor-Elvdal.

Dette er direkte relevant også for problemstillinger knyttet til Vestmarka. I MD sitt brev ble det presisert at for at bebyggelse skal defineres som nødvendig for driften av landbrukseiendommen må den sentrale bruken enten være knyttet til det ordinære driften av eiendommen eller ha som formål å høste ressursene eiendommen innehar i form av vilt- og fiskebestand. Det er en nødvendig betingelse at utbyttet er knyttet til driften av landbrukseiendommen og gir avkastning som inntekter av en viss størrelse for landbruksdriften.

For Vestmarka vil dette pr. i dag bety at en stor andel av sætrene og skogshusværene formelt sett vil være å betrakte som hytter. Dette er i strid med forutsetningene i Stortingsmelding 62, som sier at det ikke skal åpnes for annet enn landbruksvirksomhet. Men skoghusvær og sætre i Vestmarka er viktige, og det bør derfor naturlig å legge til rette for videreutvikling av denne ressursen innenfor klare rammer. Det innebærer bl.a. at slik bebyggelse som ligger i LNF-områder, og er knyttet til landbrukseiendommen, ikke kan fradeles, da dette vil kreve en formell endring til hytte. Og antallet nye hytter, ut over de som er definert i matrikkelen pr. 01.01.2008, er gjennom prosessen fastsatt til 65 innenfor definerte områder. Stortingsmeldingen åpner i utgangspunktet ikke for noe av dette, men som et resultat av samhandlingsprosessen med utvikling av felles retningslinjer, foreslås utvidelser slik det framgår av retningslinjene.

Det ble i høringen påpekt fra flere at det bør være mulig med en forsiktig fortetting på sætervanger. I retningslinjene er det derfor foreslått mulighet for å legge ett uthus/anneks på maks. 15 m² pr. størhus dersom det kan innpasses på en god måte. Særlig strenge krav til plassering/utforming vil bli stillet på sætervanger som er definert som bevaringsverdige (jf. 4.3).

Når det gjelder skogshusvær er det langt mer komplisert. Disse ligger spredt rundt i terrenget og det er ikke foretatt noen kartlegging av for eksempel plassering eller kulturhistorisk verdi. Det gjør at det i retningslinjene ikke er gitt en generell åpning for utvidelser av slike bygg.

Utvidelser av koier betyr da i praksis at de må søkes dispensasjon fra retningslinjene. Og i henhold til ny plan- og bygningslov er dette ikke kurante saker.

For rehabilitering og oppføring av dokumenterte landbruksbygg gir retningslinjene kjøreregler med tanke på tilpasning til landskapet og eksisterende bebyggelse.

1.2.4 Fritidshus/hytter – eksisterende og nye

Det er i retningslinjene gitt åpning for utvidelser av eksisterende hytter til 100 m² som samlet utbyggingsareal på tomte. Dette kan bygges i ett eller fordeles på flere bygninger. I

høringen ble det hevdet at arealgrensen burde vært satt høyere. Grensen er satt ut fra at dette fortsatt skal være lavstandard hytter (ikke innlagt strøm, vann eller avløp) med dimensjoner som glir inn i terreng og landskap. Og dette er en vanlig standard i LNF-områder i kommunene både her og andre steder i fylket/landet. Både i fjellområdene og i strandsonen langs Oslofjorden har flere kommuner fastsatt en lavere grense, for eksempel 75-80 m2. Gjennom reguleringsplaner kan det sjølsagt fastlegges andre rammer.

Retningslinjene åpner for en forsiktig fortetting med inntil 65 hytter; 35 i Våler, 20 i Åsnes og 10 i Grue, innenfor 11 nærmere angitte områder (jf. 4.1./4.4). Det kreves reguleringsplan for fradeling/utbygging av mer enn 3 nye hytter. De andre kommunene med interesser i området har godtatt dette og samtidig gitt avkall på fortetting av sine områder. *)

En grundig prosess med avveininger av aktuelle fortettingsområder for hytter har konkludert med at 65 synes å være et riktig tall. Foreslåtte fortettingsområder i Våler og Åsnes, som ligger inn mot grensene til nabokommuner som har gitt avkall på fortettingsmuligheter til fordel for Solør-kommunene, inngår ikke i forslaget. For eksempel ønsket Åsnes kommune å gå videre med hytteutbygging ved Nøklevatn. Nøklevatn ligger imidlertid sentralt i Vestmarka, på grensen mellom Grue, Nord-Odal og Åsnes kommuner og har særlig sårbar natur. Det er derfor ikke åpnet for tiltak ved Nøklevann ut over en miljømessig bærekraftig utvikling av Noggarn.

**)Området som foreslås i Åsnes ligger på østsiden av Åsnesmangen. Området har vært foreslått av kommunen selv, i forbindelse med prosjektarbeidet, som del av et felles leteområde med Våler for inntil 50 hytter, beliggende både innenfor og utenfor den definerte Vestmarkagrensa. Åsnes sin del alene ligger like utenfor den definerte grensa, men synliggjøres likevel i retningslinjene fordi området oppfyller kriteriene for mulig fortetting.*

1.2.5 Vann og vassdrag

Det er laget enkle retningslinjer for håndtering av et generelt byggeforbud innenfor 100-meterssonen for vann og vassdrag. Aust- og Veståa med nedslagsfelt er varig vernet mot kraftutbygging, og det skal tas særlige hensyn for å sikre verneverdiene. I tillegg er det åpnet for restaurering av fløtningsinnretninger og andre nyere tid kulturminner i vann og vassdrag.

1.2.6 Reiselivsanlegg

Det er i dag ikke reiselivsanlegg i området og det tillates ikke etablering av nye. Noggarn er et spesielt anlegg (bygget for å gi handicapede friluftslivs-opplevelser), og det åpnes for videreutvikling av dette anlegget på en miljømessig bærekraftig måte. Det åpnes for bygninger og anlegg som understøtter et miljøvennlig idretts- og friluftsliv. Særlig vinterstid er dette viktig.

2. Konsekvensvurdering

2.1 Landskapsbilde

Status

Vestmarka er et skogområde mellom 400 og 650 m o.h. Berggrunnen er vesentlig granitt og gneis, men med innslag av gabbro, som er mer næringsrik. Det er varierende tykkelse på det overliggende løsmassedekket. Terrengstrukturene går i hovedsak i retningen nordvest-sørøst. Området har en rekke små vassdrag, betydelig innslag av myr og en rekke små og store tjern og enkelte små sjøer. Det er et relativt tett nett av skogsveier av ulik standard, og det meste av området er preget av aktiv skogbruksdrift med hogstflater og gjennomhogde områder. Det er en del sætre i området, men ingen av disse er i drift. En rekke koier ligger spredt i områder, og ved en del tjern og sjøer er det oppført fritidshus. For øvrig er det få tekniske inngrep av noen størrelse i området.

Vurdering

Med unntak av de områdene hvor det foreslås tillatt med ytterligere hyttebygging, vil forslaget til retningslinjer ikke innvirke på landskapsbildet. De områdene hvor det foreslås åpnet for en viss fortetting av hytter, ligger enten ved sjøer/vassdrag eller ved/på setervoller. Ved bevisst planlegging antas det å være mulig å forhindre at landskapsbildet blir vesentlig negativ påvirket.

2.2 Naturmiljø

Status

Vestmarka framstår som et stort sammenhengende barskogområde. Rygger og koller er i hovedsak dekket av furuskog av lav-, røsslyng- eller bærlyngtypen. Lisider har ofte en blandingsskog av furu- og granskog av bærlyng- eller blåbærtypen, på tykkere løsmassedecke finnes ofte rene granskoger av blåbær- eller småbregnetypen. Myrene i området er i hovedsak jordvannsmyrer med lite næringskrevende vegetasjon. I overgangssonene mellom skog og myr forekommer en del steder furu- og gransumpskoger. De fleste tjernene er dystrofe, mens sjøene i hovedsak er oligotrofe.

På grunn av den næringsfattige berggrunnen, er floraen i Vestmarka ganske artsfattig, og relativt få rødlistede plantearter er kjent fra området. Området er imidlertid interessant fordi det er møtested mellom enkelte fjellarter som trekker ned i barskogen, østlige arter som blir sjeldne lenger vest i landet og arter som i hovedsak har kystutbredelse, men som finner sine økologiske krav innfridd i Vestmarka.

Faunaen i Vestmarka er som en kan vente i et barskogområde i dette høydelaget med innslag av myr og vann. Elgbestanden er relativt god, mens det er en varierende bestand av

skogsfugl og hare. Gaupe holder til i Vestmarka, mens bjørn og ulv, av og til også jerv, streifer innom området. Fuglefaunaen er typisk for barskogområdene på Østlandet, og de mange sjøene, tjernene og myrene er viktige levesteder for mange ender, vadere og andre våtmarksfugler. Abbor, gjedde og ørret er dominerende fiskeslag i vannene i området.

Vurdering

Med unntak av de områdene hvor det foreslås tillatt med ytterligere hyttebygging, vil forslaget til retningslinjer ikke innvirke på naturmiljøet. De områdene hvor det foreslås åpnet for en viss fortetting av hytter, er i hovedsak lokalisert slik at det ikke vil medføre noen vesentlig negativ påvirkning på naturmiljøet.

2.3 Friluftsliv

Status

Vestmarka har et så vidt tett vegnett at de fleste delene av området er forholdsvis lett tilgjengelig i sommerhalvåret. Området brukes i noen grad til turgåing, sykling, bading og til sopp- og bærplukking. I sommerhalvåret er det sannsynligvis jakt og fiske som er de viktigste friluftslivsaktivitetene i området. Det er god interesse for fiske i området, vesentlig fra lokalbefolkningen.

Det er likevel om vinteren området har størst betydning for friluftslivet. Tilgjengelighet fra flere kanter, et godt utbygd nett av oppkjørte skiløyper, gode løypekart og hytter som tidvis er betjent og har servering bidrar til å gjøre Vestmarka til et av Hedmarks viktigste skiutfartsområder.

Vurdering

Med unntak av de områdene hvor det foreslås tillatt med ytterligere hyttebygging, vil forslaget til retningslinjer ikke innvirke på forholdene for utøvelse av friluftsliv. De områdene hvor det foreslås åpnet for en viss fortetting av hytter, er i hovedsak lokalisert til steder hvor det allerede er bygninger, og den foreslåtte fortettingen antas ikke å ville medføre noen vesentlig negativ påvirkning på friluftslivsutøvelsen. Utformingen av retningslinjene for øvrig skal bidra til at videreutvikling av enkelthytter/ skoghusvær ikke skjer på bekostning av tilgjengelighet til vann og vassdrag.

2.4 Kulturminner/kulturmiljø

Status

Vestmarka har et betydelig innslag av landbruksbebyggelse i form av sætre og skogshusvær/koier. Disse er nå i liten grad knyttet til tradisjonell landbruksdrift og intensiv beiting. Det innebærer at sætervollene i økende grad preges av gjengroing og at husene er mer eller mindre godt og riktig vedlikeholdt.

I forbindelse med planarbeidet er det laget en egen rapport "Sæterområder i Vestmarka", med kartlegging av de ulike elementene ved det typiske sætermiljøet i skogsbygdene, både hva bygninger og landskap angår. Her er det foretatt en klassifisering hvor de best bevarte og særlig verdifulle sætrene har fått en egen kategori (jf. vedlegg 4.2/4.3).

For skogshusvær finnes ingen helhetlig oversikt over forekomster, typer eller vurdering av bevaringsverdier.

I tillegg finnes ulike kulturminner knyttet til fløting og annen vassdragsrelatert virksomhet. I 1991 ble det foretatt en registrering av fløtningsminner i alle kommunene som i 1993 resulterte i en handlingsplan. Dette materialet er ikke oppdatert seinere. Ut over dette finnes kunnskap spredt hos enkeltpersoner/grunneiere/ kommuner uten at det er systematisert.

Når det gjelder automatisk fredede kulturminner (fornminner) er det i henhold til nasjonal kulturminnebase (Askeladden) kjent kun få funn i dette området. Dette skyldes at det ikke er foretatt særlig mye registrering med tanke på slike kulturminner og ikke at de ikke finnes der. Basert på de ulike topografiske forholdene er det stedvis relativt stort potensiale for funn av fornminner, og da spesielt av utmarksrelatert slag. Det tenkes da bl.a. på Jernframstillingsanlegg, kullgroper, tjæremiler, fangstgroper etc. Dette gjelder ikke minst i nærområdene til sætrene. I sæterområdene kan det også finnes spor etter jordbruk, bosetting og gravminner fra førreformatorisk tid.

I tillegg antas det at det kan finnes en del steinalderlokaliteter langs innsjøer og elver (vassdragene). Det er derfor viktig at strandlinjer med buffer i størst mulig grad opprettholdes uten moderne inngrep.

Vurdering

For bevaringsverdige sæterområder er det utviklet særlige retningslinjer med tanke på å ta vare på sætervangen som et helhetlig kulturmiljø med bevaring av bygninger og et åpent landskap. To av områdene hvor det er åpnet for et begrenset antall nye hytter i tilknytning til sætervangen er Gotlandssætra og Nybosætra i Grue. Retningslinjene forutsettes fulgt opp når det gjelder utforming og plassering av nybygg her. Det samme gjelder åpning for nye uthus/anneks (ett pr. størhus og maks 15 m²) dersom de kan tilpasses og supplere setervangen på en god måte.

Når det gjelder skogshusvær er det åpnet for endringer innenfor dagens bygningsvolum, men ikke gitt en generell åpning for utvidelse. For å sikre kulturhistorisk bevaring av skogshusvær bør det som for sætrene lages en prioritering med satsing på noen få av de best bevart og intakte, dvs. de som har både koie og stall og evt. andre uthus stående. Det

var som regel en bekk med tilgang på vann like i nærheten, og lovlig tilgang til denne bør være med i vurderingene. For øvrig må dette vurderes knyttet til enkeltsaker.

Når det gjelder fløtningsminner og andre vassdragsrelaterte kulturminner, er oversikten ufullstendig og planlagte tiltak kan berøre disse. En ny vurdering og prioritering av vassdragsrelaterte kulturminner kan således være aktuelt. Det kan bidra til økt kunnskap og synliggjøring/istandsetting som vil representere et positivt tilskudd til bevaring av Vestmarka. For øvrig må dette vurderes knyttet til enkeltsaker/reguleringsplaner.

Hensynet til automatisk fredede kulturminner må vurderes/kartlegges i hvert enkelt tilfelle (dispensasjon/regulering).

2.5 Naturressurser

Status

Det er ingen gårdsbruk eller dyrkingsområder i Vestmarka, men det ligger mange sætre i området. Det er ikke tradisjonell drift på noen av sætrene og vedlikeholdet av disse og av sætervollene varierer. Det er en del beitedyr, i det alt vesentlige sau, i området, og enkelte av sætrene er i bruk i sammenheng med dette.

Vestmarka er av vesentlig betydning for skogbruket. Området har en stor andel skog av middels bonitet, med lavbonitets furuskog på rygger og toppområder og innslag av høybonitets granskog i lavereliggende områder. Området har et godt utbygd vegnett, og det drives et aktivt skogbruk etter moderne skogbruksprinsipper hvor standarden til "Levende skog" ivaretas.

Elgbestanden er relativt god, mens det er en varierende småviltbestand. Abbor, gjedde og ørret er dominerende fiskeslag i vannene i området som gjennomgående er litt sure og noe humøse. Flere av vannene kalkes, og det drives stedvis et aktivt fiskestell.

Det er varierende kvalitet på løsmassene i området. Det er etablert en rekke relativt små massetak, også enkelte fjelltak, spredt over hele området. Massene fra disse brukes i hovedsak til vedlikehold av det omfattende vegnettet.

De mange forholdsvis små vassdragene med begrenset fallhøyde har gjort at interessen for vannkraftproduksjon i området har vært relativt begrenset. Vassdraget Auståa/Veståa er ved vedtak i Stortinget vernet mot kraftutbygging.

Vurdering

Med unntak av de områdene hvor det foreslås tillatt med ytterligere hyttebygging, vil forslaget til retningslinjer ikke innvirke på naturressursene. De områdene hvor det foreslås

åpnet for en viss fortetting av hytter, er i hovedsak lokalisert til steder hvor det allerede er bygninger, og den foreslåtte fortettingen antas å ville medføre bare marginal negativ påvirkning på naturressursene.

2.6 Vannmiljø

Status

Hoveddelen av vannene og vassdragene i Vestmarka har kalkfattig og humøst vann som er lite påvirket av lokale forurensningskilder. Som omtalt i avsnittet om landskapsbilde, er berggrunnen i området dominert av granitt og gneis. Dette er grunnfjellsbergarter som er sure, tungt forvitrelige og gir sur avrenning. Nedbryting av organisk materiale i myrer og barskogområder frigir humusstoffer som forsurer vannet ytterligere. Sure komponenter tilføres også området gjennom nedbør.

Vurdering

Med unntak av de områdene hvor det foreslås tillatt med ytterligere hyttebygging, vil forslaget til retningslinjer ikke innvirke på vannmiljøet. Der det åpnes for en viss fortetting av hytter, forutsettes det at det etableres forsvarlige avløpsløsninger som ikke vil forringe vannkvaliteten.

2.7 Utbyggingsmønster og arealbruk

Status

Området er nesten i sin helhet definert som LNF-områder med særlige natur-/kulturverdier i kommuneplanene. Det er lite utbygd, men det er en viss hyttekonsentrasjon knyttet til de største sjøene i Våler og Åsnes. Kun Våler har lagt inn eksisterende hyttekonsentrasjoner (21 områder) som byggeområder i kommuneplanen. Ingen av disse har reguleringsplaner, kun disposisjonsplaner. Hyttene i områder er bygget over en lang periode fram til 70-80-tallet. Det ligger også et betydelig antall mer eller midtre intakte sætervoller i området. For øvrig ligger enkelthytter og skogshusvær spredt rundt. Et betydelig nett av skogsbilveger knytter disse sammen.

Vurdering

De nye hyttene er foreslått som mindre fortetting fordelt på en lang rekke eksisterende hytteområder. Utbyggingsmønsteret vil således ikke endres. For øvrig vises det til ØF-rapport nr. 18/2006 Fritidsboliger på Vestmarka – mulige konsekvenser, som ble utarbeidet i forbindelse med prosjektet. Denne rapporten går nærmere inn på mulige sammenhenger mellom geografisk område, hyttestandard, etterspørsel og brukergrupper.

2.8 Helse og trivsel

Status

Vestmarkaområdets beliggenhet og naturkvaliteter gjør det svært attraktivt som utfartsområde både sommer og vinter. Skigåing, turgåing, sykling, bading, høsting (bærplukking/jakt/fiske) oa. er vanlige aktiviteter knyttet til området. Ut fra sammenhengen mellom det å være fysisk aktiv og befolkningens helse og trivsel, må Vestmarkaområdet sies å ha stor betydning som en helse- og trivselsfremmende faktor for den natur- og friluftinteresserte delen av befolkningen primært i de tilstøtende kommunene.

Vurdering

Med unntak av de områdene hvor det foreslås tillatt med ytterligere hyttebygging, vil forslaget til retningslinjer ikke innvirke på helse og trivsel. De områdene hvor det foreslås åpnet for en viss fortetting av hytter, er i hovedsak lokalisert til steder hvor det allerede er bygninger, og den foreslåtte fortettingen antas ikke å ville ha noen vesentlig negativ helse- eller trivselseffekt.

2.9 Samfunnssikkerhet

Status

Terrengforholdene i Vestmarka er slik at verken jord- eller snøras er særlig sannsynlige. Området ligger på et vannskille med mange små og ingen store vassdrag. Mulighetene for flom og flomskader innenfor området er derfor begrenset. Det store sammenhengende skogkledte området gjør at skogbrann er en aktuell risikofaktor. Det godt utbygde vegnettet og de mange myrene og vannene bidrar til at eventuelle skogbranner sannsynligvis vil få begrenset omfang.

Det er ikke kjent områder med spesiell høye verdier av radon i Vestmarka, og det er få kraftlinjer i området. Det er knyttet en viss risiko for trafikkulykker til Solør-Odalsvegen og de øvrige vegene i området.

Vurdering

Forslaget til retningslinjer synes ikke å ville innvirke på samfunnssikkerhetsforhold.

3. Retningslinjer

Mål

Målet med retningslinjene er å sikre Vestmarka som et sammenhengende skogområde med store landbruks-, friluftslivs-, natur- og kulturvernverdier uten store tekniske inngrep. Det skal fortsatt drives skogsdrift i medhold av skogloven. Skogshusvær og sætre i området er landbruksbebyggelse som har endret bruk over tid, men som fortsatt representerer viktige ressurser for den enkelte og samfunnet og som ønskes holdt i hevd.

Retningslinjene, som forutsettes vedtatt som del av kommunenes kommuneplaner, skal sikre en omforent og forutsigbar praksis når det gjelder forvaltning av områdene etter plan- og bygningsloven. Miljøverndepartementet har fastsatt virketiden for retningslinjene til 40 år. Fylkeskommunen vil vurdere å evaluere praktiseringen av retningslinjene, f.eks. etter 5 år.

Begrep og presiseringer

-Bygning er i denne sammenheng et stående byggverk hvor taket er intakt, og som for øvrig er i en slik forfatning at det lar seg restaurere uten hovedombygging (pbl. § 31).

-Sæter er en gruppe bygninger som er etablert knyttet til jordbruksdrift for å utnytte utmarksressursene. Sætervangen er et ryddet område, og det kunne brukes både til beiting og slått. Bruk og karakter endres, og få sætre er nå i bruk i tradisjonell landbruksdrift. Noen sætre er fortsatt så intakte og autentiske, at de bør søkes bevart som helhetlige kulturmiljøer.

-Skogshusvær (koier) er enkle, små bygninger som ligger spredt i skogsterrenget. Tradisjonelt er de oppført for overnatting. Det ble bygget egne uthus for oppbevaring av utstyr og høy, samt oppstalling av hester knyttet til skogsdriften. Dagens skogshusvær blir ofte brukt som jaktkoier.

-Fritidsbolig (hytte) er i denne sammenhengen en ferie-/fritidsbolig. For å komme under denne definisjonen må bygningen være registrert som fritidsbolig i matrikkelen pr. 01.01.2008 eller eier må kunne dokumentere at bygningen faktisk har vært i lovlig bruk som fritidsbolig. Lovlig bruk vil si at fritidsboligen er oppført etter byggetillatelse eller at eier har bruksendringstillatelse.

-Bebyggelse som er nødvendig for driften av landbrukseiendommen

Retningslinjene legger ikke begrensninger på rehabilitering og oppføring av nødvendig landbruksbebyggelse utover utforming av bebyggelsen slik det fremkommer i R.2. Hva som kan defineres som landbruksbebyggelse framgår av § 30 i plan- og bygningsloven og er

utdypet i veileder T-1443 (landbruk +) og med brev av 19.02.2009 til Fylkesmannen i Hedmark fra Miljøverndepartementet (driftsbygninger i landbruket i Stor-Elvdal).

R.1 Grunnleggende prinsipper

- R.1.1** Innenfor Vestmarka tillates i utgangspunktet ingen nye bygninger. Det kan tillates bygninger som er nødvendig for landbruksdrift (jf. 3 Begrep og presiseringer). Gjennoppføring av bygninger etter brann er søknadspliktig (pbl § 20). Kommunen kan gi føringer i forhold til lokalisering av bygningen, dvs. at gjennoppføring kan tillates, men eventuelt på annet sted enn opprinnelig, ut fra landskaps- og miljøhensyn.
- R.1.2** Det kan likevel åpnes for en fortetting med inntil 65 hytter (35 i Våler, 20 i Åsnes og 10 i Grue) innenfor nærmere angitte områder (jf. 4.1/4.4). Fradeling/utbygging av nye hytter i tråd med dette krever reguleringsplan som sikrer helhet, kvalitet og miljøverdier i områdene. Plankravet gjelder ikke eventuelle områder hvor det ikke fortettes med mer enn 3 hytter.
- R.1.3** Sætre og skogshusvær med uthus er tradisjonelle bygningsmiljøer med særlig kulturhistorisk verdi. For å sikre at de mest autentiske bevares i tråd med Fylkesdelplan for bruk og vern av kulturminner i Hedmark, bør endringer/byggetiltak forelegges kulturvernseksjonen i Hedmark fylkeskommune. For bygninger som er eldre enn 1850 skal søknad om endringer forelegges kulturvernmyndighet i medhold av §25 i kulturminneloven. Særlig bevaringsverdige sætermiljø er definert i R.2.3, mens det for skogshusvær ikke er foretatt noen kartlegging.
- R.1.4** Utenfor regulerte områder tillates ingen form for infrastruktur utover skogsvegnettet. Kommunen kan gi tillatelse til lokale miljøvennlige vann- og avløpsløsninger.

R.2 Landbrukstilknyttet bebyggelse

- R.2.1** Ved rehabilitering og oppføring av landbruksbygg hvor det kan dokumenteres at bygningen er nødvendig for driften av landbrukseiendommen, skal tiltaket tilpasses øvrig bebyggelse og landskap. Se for øvrig R.1.3 og R.2.3.
- R.2.2 Skogshusvær med tilhørende uthus** (som ikke omfattes av R.2.1) kan vedlikeholdes/ restaureres med tanke på fortsatt bruk. Bygningene tillates ikke utvidet, og skal fortsatt ha enkel standard. Bygningene er tilknyttet landbrukseiendom og tillates ikke fradelt (jf. jordlovens § 12). Bygningene bør ikke inngjerdes.

R.2.3 På definerte **sætervanger** (jf. 4.2/4.5) kan eksisterende bygninger vedlikeholdes/restaureres med tanke på fortsatt bruk. Det skal vises forsiktighet med fasadeendringer. Det kan tillates oppført nytt uthus/anneks dersom dette kan tilpasses og supplere sætervangen på en god måte. Det tillates maksimalt ett bygg på inntil 15 m² pr. størhus. For å supplere sætervangen på en kulturvernaglig god måte, kan det i spesielle tilfeller vurderes andre løsninger.

Sætrene er tilknyttet landbrukseiendommen og tillates ikke fradelt. Sætervanger kan tillates inngjerdet dersom det er nødvendig for dagens sæterdrift. Eksisterende gjerder kan repareres og suppleres, dersom de utgjør en del av kulturmiljøet.

For **bevaringsverdige sæterområder** (jf. 4.3/4.5) skal en søke å ta vare på sætervangen som et helhetlig kulturmiljø gjennom bevaring av bygninger og et åpent landskap. Bygningenes overflater, ytterkledning og tak skal beholdes, evt. fornyes i samme stil. Opprinnelige vinduer og dører skal bevares i størst mulig grad.

Fargebruken skal beholdes eller tilbakeføres i størst mulig grad. Det skal ikke legges nye torvtak dersom det ikke finnes sikre kilder på at dette har vært brukt tidligere. Dersom det må legges nye tak, skal det brukes tradisjonelle takmaterialer som nevertkking med farved på toppen, takstikker/spon, matte metallplater eller steintak der dette er brukt tidligere.

R.3 Fritidsboliger

R.3.1 Nye fritidsboliger skal kun ha en etasje, begrenset gesims- og mønehøyde, små, oppbrutte vindusflater og neddempede, matte jordfarger på utvendig tak og vegger. Maksimalt bebygd areal (BYA) skal være 100 m², inklusive alle uthus (jf. dog R.4.1).

R.3.2 Eksisterende fritidsboliger tillates utvidet til et samlet maksimalt BYA på 100 m², inkludert alle uthus (jf. dog R.4.1). Kravene i R.3.1 skal etterkommes så langt det er mulig.

R.4 Vann og vassdrag

R.4.1 Innenfor 100-meterssonen for vann og vassdrag skal det gjelde et generelt byggeforbud for nye fritidsboliger. Eksisterende fritidsboliger innenfor 100-meterssonen kan vedlikeholdes, og det kan etter søknad tillates utvidelser dersom tilbygget ikke kommer nærmere strandlinjen enn dagens bygning, ikke er til ulempe for allmennhetens bruk av strandsonen og ellers er i henhold til R.3.2.

R.4.2 Aust- og Veståa med nedslagsfelt er varig vernet mot kraftutbygging. Det innebærer at det skal tas særlig hensyn til verneverdiene.

R.4.3 Fløtningsinnretninger og andre nyere tid kulturminner i vann og vassdrag kan restaureres med tanke på bevaring av kulturhistoriske verdier.

R.5 Reiseliv

R.5.1 Det tillates ikke etablering av nye reiselivsanlegg innenfor Vestmarka-området. Bygninger og anlegg som understøtter et miljøvennlig idretts- og friluftsliv kan tillates. En eventuell videreutvikling av Noggarn skal skje på en miljømessig bærekraftig måte.

Dispensasjon fra maksimalgrense for BYA (jf. R.3.2) kan gis for bygninger som er knyttet til skiutfart og friluftsliv for allmennheten.

4. Vedlegg

4.1 Hytteområder med åpning for fortetting gjennom reguleringsplan (med tilhørende kart 1) (jf. R.1)

Våler kommune:	Stor-Bronken	10
	Rudsetra	10
	Ostjernet	5 (øst)
	Vålmangen	5
	Eidsmangen	5
Åsnes kommune:	Åsnesmangen	20
Grue:	Gotlandsætra *	
	Holmsjøen	
	Nyko/Nybosætra *	
	Djuptjennet	
	Storfløyta	
	til sammen	10

* Disse områdene er også definert som sætre og det forutsettes at dette gjenspeiles i utforming og plassering av bygninger.

4.2 Definerte sæterområder (med tilhørende kart 2)

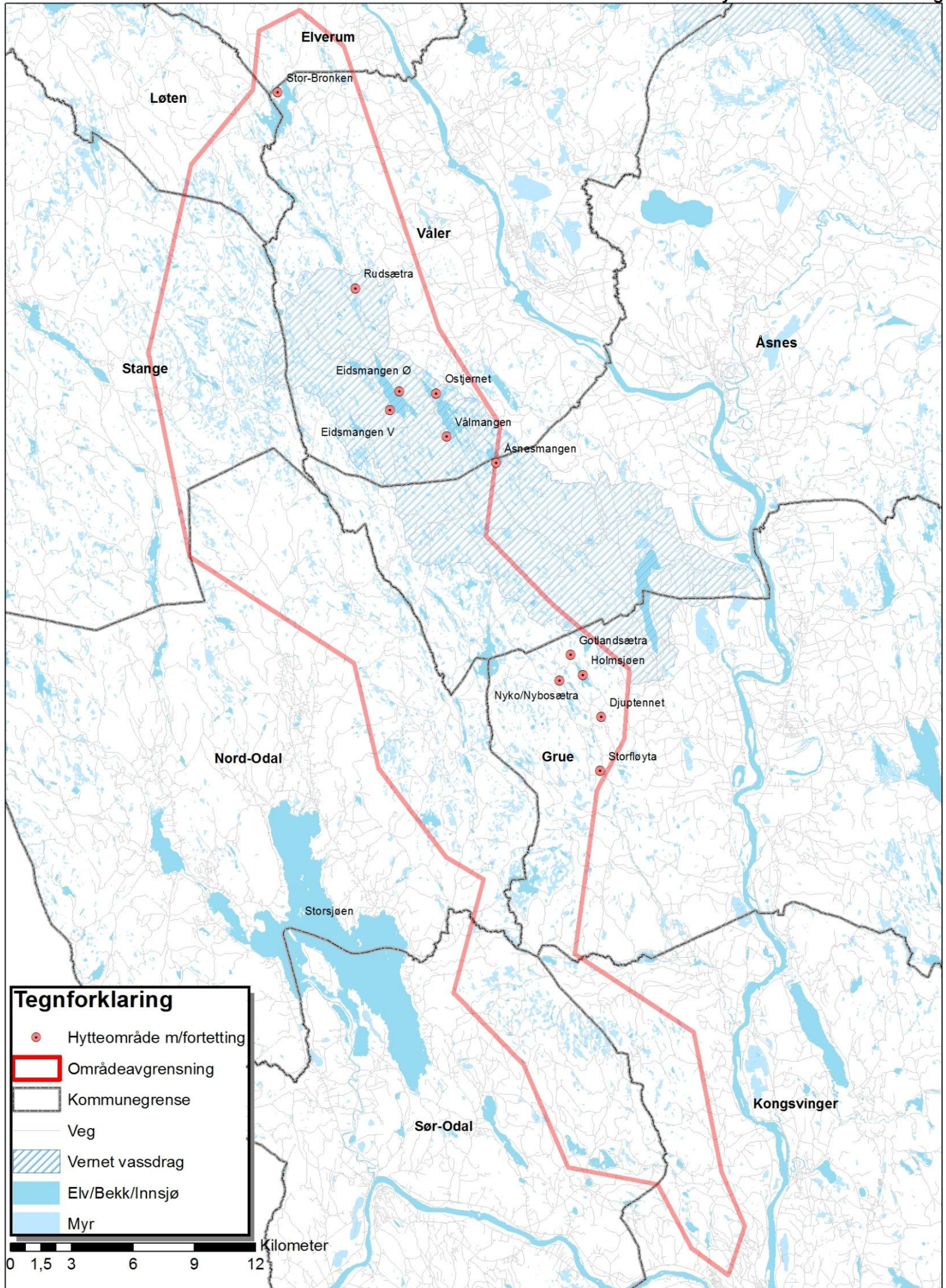
Stange:	Løvlisætra	Sortsætra
	Pottsætra	Gransjøsætra
	Busvoldsætra	Opsangen
Nord-Odal:	Holtslåtten/Høltisætra	Odals-Østmosætra
	Grytsætra	Bakkesætra
	Rotsætra	Skålbergsætra
	Paradissætra	Solungs-Østmosætra
	Hølsætra	Nordgardsætra
	Puttsætra	Nersætra
	Bjønnstampen	Nysætra (Knapper)
	Stømnærsætra	Abborsætra
	Korbølsætra	Bergsætra
	Aurtjernsætra	Husmannssætra
	Rudsætra	Nysætra (Austvatn)
Sør-Odal:	Jerstadsætra og Osvangen	Toerkoia
	Rognhaugsætra	Trondsætra/Einsætra
Grue:	Godtlandssætra	Nybosætra
	Kjølsetsætra	Refsetsætra
	Bjerkessætra	Vakkersætra

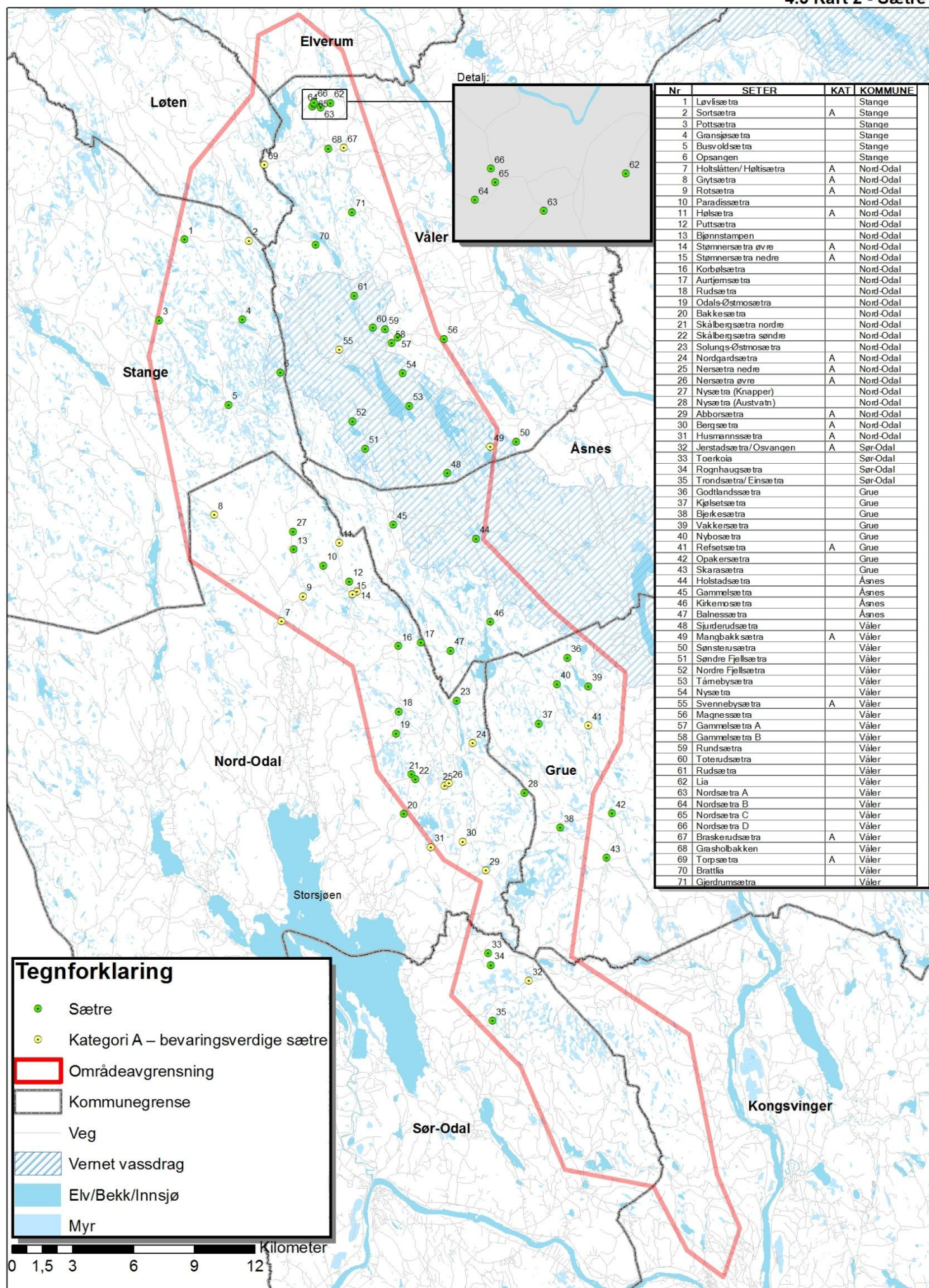
Åsnes:	Skarasætra	
	Holstadsætra	Gammelsætra
	Kirkemosætra	Balnessætra
Våler:	Sjurderudsætra	Magnessætra
	Nysætra	Mangbakksætra
	Søndre Fjellsætra	Sønsterudsætra
	Nordre Fjellsætra	Lia
	Svennebysætra	Nordsætra
	Tårnebysætra	Braskerudsætra
	Gammelsætra	Grasholbakken
	Rundsætra	Torpsætra
	Toterudsætra	Brattlia
	Rudsætra	Gjerdrumsætra

4.3 Bevaringsverdige sæterområder (med tilhørende kart 2) (jf. R.2.)

Stange:	Sortsætra	
Nord-Odal:	Holtslåtten/Høltisætra	Grytsætra
	Rotsætra	Hølsætra
	Stømnærsætra	Nordgardsætra
	Nersætra	Abborsætra
	Bergsætra	Husmannssætra
Sør-Odal:	Jerstadsætra og Osvangen	
Grue:	Refsetsætra	
Våler:	Svennebysætra	Mangbakksætra
	Braskerudsætra	Torpsætra

4.4 Kart 1 - Hytteområder med fortetting

4.6 FT-sak ang. oversendelse til Miljøverndepartementet

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkestinget

Møtedato: 15.02.2010

Sak: 6/10

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 08/2162

Tittel: SAKSPROTOKOLL: BRUK OG VERN AV VESTMARKA -
RETNINGSLINJER TIL REGIONAL PLAN

Behandling:

Representanten Johnny Rune Hult (Frp) fremmet slikt tilleggsforslag:

Fylkestinget mener det er viktig at kommunenes innsigelser blir hensyntatt.

Fylkestinget mener dette er en viktig del av det å sikre kommunenes selvråderett.

Representanten Solveig Seem (H) fremmet slikt tilleggsforslag:

Fylkestinget ber om at departementet legger innspillene fra Åsnes og Våler stor vekt.

Konsekvensene for næringsutvikling i Åsnes og Våler vil være betydelige, og må hensyntas.

Votering:

Komitéens innstilling vedtatt med 31 mot 2 stemmer.

Forslag fremmet av repr. Hult falt med 29 mot 4 stemmer.

Forslag fremmet av repr. Seem falt med 23 mot 10 stemmer.

Vedtak:

Ut fra plan- og bygningslovens §§ 9-4 og 8-4 oversendes foreliggende forslag til retningslinjer for Vestmarka til Miljøverndepartementet som retningslinjer til regional plan, for avklaring i hht. premissene i St.meld. nr. 62 (1991-92) og kommunene Åsnes og Våler sine innsigelser til forslaget til retningslinjer.

Saknr. 2162/08

Ark.nr. L10 .

Saksbehandler:

Tove Krattebøl/

Hanne Thingstadberget

BRUK OG VERN AV VESTMARKA – RETNINGSLINJER TIL REGIONAL PLAN

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

Fylkesrådet legger saken fram for fylkestinget med slikt forslag til

vedtak:

Ut fra plan- og bygningslovens §§ 9-4 og 8-4 oversendes foreliggende forslag til retningslinjer for Vestmarka til Miljøverndepartementet som retningslinjer til regional plan, for avklaring i hht. premissene i St.meld. nr. 62 (1991-92) og kommunene Åsnes og Våler sine innsigelser til forslaget til retningslinjer.

Trykte vedlegg:

- Planbeskrivelse datert 12.08.2009
- Konsekvensvurdring datert 12.08.2009
- Retningslinjer datert 12.08.2009
- Våler sin uttalelse mottatt 2.10.2009
- Åsnes sin uttalelse mottatt 2.10.2009

Hamar, 13.01.2010

Aasa Gjestvang

Fungerende fylkesrådsleder

FYLKESRÅDETS VURDERING OG KONKLUSJON:

BRUK OG VERN AV VESTMARKA – RETNINGSLINJER TIL REGIONAL PLAN

Det foreliggende forslaget til retningslinjer er resultat av et omfattende samarbeid mellom de berørte kommunene, fylkesmannen og fylkeskommunen, både på administrativt og politisk nivå. I tillegg har de store skogeierne vært aktive medspillere i den utvidete prosjektgruppa i forbindelse med utformingen av retningslinjene. Retningslinjene slik de nå foreligger må oppfattes som et omforent forslag fra de berørte parter, med unntak av kommunene Åsnes og Våler, som ønsker en mer omfattende hyttebygging i området. Det må presiseres at det foreliggende kompromissforslaget bygger på at de øvrige kommunene har avstått fra å fremme forslag om egen utbygging til fordel for den beskjedne utbyggingen som er foreslått i Åsnes og Våler, samt i Grue. Dersom det er aktuelt å åpne opp for ytterligere utbygging i Åsnes og Våler, enten innenfor det definerte området eller ved å flytte avgrensningen slik at utbyggingsområder kommer utenfor, faller forutsetningene for kompromisset bort. Da ønsker også de øvrige kommunene å få tilsvarende muligheter, og arbeidet må begynne på nytt med dette som utgangspunkt.

Ut fra plan- og bygningslovens §§ 9-4 og 8-4 oversendes derfor foreliggende forslag til retningslinjer for Vestmarka til Miljøverndepartementet som retningslinjer til regional plan, for avklaring i hht. premissene i St.meld. nr. 62 (1991-92) og kommunene Åsnes og Våler sine innsigelser.

SAKSUTREDNING:

BRUK OG VERN AV VESTMARKA – RETNINGSLINJER TIL REGIONAL PLAN

Innledning

Vestmarka er et utmarksområde i søndre del av Hedmark på 625 km² som berører 9 kommuner; Løten, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Stange. Dette er et sammenhengende skogsområde uten store tekniske inngrep, og det er knyttet store friluftslivs- og naturverninteresser til området. Med *St.meld. nr. 62 (1991-92)* ble det foreslåtte barskogvernet frafalt, men regjeringen mente likevel at en framtidig plan for Vestmarka ikke bør gi anledning til andre tekniske inngrep enn de som følger av skogdriften og mener bruk av plan- og bygningslovens virkemidler kan sikre dette.

Skogeiers sammenslutningene utarbeidet deretter en flerbruksplan for Vestmarka (august 1993) med retningslinjer og prinsipper for skogdriften. Disse prinsippene er fulgt opp og er innarbeidet praksis i forvaltningen av området. I tillegg er det nylig gjennomført en prosess for frivillig vern av skogsmark i området ved Eidsfjellet. Fra før er det opprettet et verneområde (naturrestat) ved Orrkjølen.

Pr. i dag er derfor Vestmarkaområdet for øvrig i hovedsak avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde i de respektive kommuners arealplaner. Dette innebærer at det ikke er tillatt å oppføre bygninger utover landbruksbebyggelse som er nødvendig for driften av landbrukseiendommen. Oppføring av annen bebyggelse eller anlegg som er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven er ikke tillatt, og eventuell søknad om slike må behandles som dispensasjonssak.

I forbindelse med revisjon av kommuneplanene i de berørte kommunene har det kommet fram ønsker om flere hytter, også på Vestmarka. Kommuneplanprosessene har vist et klart behov for å se ut over den enkelte kommune og søke omforente, overordna grep og prinsipper for en forutsigbar forvaltning og utvikling av området. På bakgrunn av dette er det gjennomført et prosjektet for å utvikle felles retningslinjer for bruk og vern av Vestmarka. Prosjektet har bestått av 7 av de 9 berørte kommunene (Våler, Åsnes, Grue, Sør-Odal, Nord-Odal, Stange og Løten), fylkesmannen og fylkeskommunen. Fylkeskommunen har hatt prosjektledelsen. De to berørte kommunene Elverum og Kongsvinger har ikke prioritert å være med i arbeidet da de ikke har utbyggingsinteresser i området. Den geografiske avgrensningen som er lagt til grunn for arbeidet er den samme som lå til grunn da området ble vurdert i forbindelse med barskogvernet.

Resultatet av prosjektet er et kompromissforslag hvor hovedsaken har vært å ta vare på den ressursen som sætre og skogshusvær representerer. Særlig bevaringsverdige sætre er framhevet spesielt. Det er også åpnet for videreutvikling av eksisterende hytter til totalt 100 m bebygd areal. I tillegg er det lagt til rette for fortetting med 65 hytter i 11 navngitte

hytteområder i Våler, Åsnes*) og Grue. Ut fra dette kompromissforslaget frafalt de andre kommunene ønsket om nye hytter innenfor sitt område.

I forbindelse med prosjektarbeidet har det også vært stilt spørsmål mht. muligheter for videreutvikling av Solør-/Odalsvegen. En avklaring av dette vil imidlertid kreve omfattende utredninger og tilhørende ressurser, og ligger derfor langt utenfor rammene for prosjektet. Saken må evt. fremmes som egen sak av de berørte partene.

**) Området som foreslås i Åsnes ligger på østsiden av Åsnesmangen. Området har vært foreslått av kommunen selv som del av felles leteområde med Våler for inntil 50 hytter, beliggende både innenfor og utenfor den definerte Vestmarkagrensa. Åsnes sin del alene ligger like utenfor den definerte grensa, men synliggjøres likevel i retningslinjene fordi området oppfyller kriteriene for mulig fortetting.*

Utredning

Målet med Vestmarka-prosjektet har vært å oppnå enighet om et sett retningslinjer som så skulle nedfelles i den enkelte kommunes kommuneplan. Våler og Åsnes ønsket imidlertid åpning for flere nye hytter enn det som lå i kompromissforslaget som til slutt ble fremmet for styringsgruppa. Styringsgruppa ba derfor fylkeskommunen om å ta ansvaret for å slutføre arbeidet som regional plan etter ny planlov.

Fylkesrådet i Hedmark fylkeskommune fattet den 22.06.2009 på bakgrunn av dette følgende vedtak i forhold til retningslinjene (sak 119/09):

”I medhold av styringsgruppens enstemmige vedtak 30.04.2009 overtar Hedmark fylkeskommune arbeidet med retningslinjer for bruk og vern av Vestmarka. Planarbeidet videreføres som regional plan etter ny plan- og bygningslov (lov 2008-06-27 nr. 71) § 9-4 og § 8-4.

Dette innebærer at retningslinjene slik de foreligger fremmes som retningslinjer til regional plan i hht. plan- og bygningslovens bestemmelser. § 9-4 *Overføring til regional plan* lyder: ”Et flertall av kommunene kan til enhver tid anmode regional myndighet om å ta over planarbeidet som regional plan, på grunnlag av det planarbeidet som er utført”. Dette innebærer også at dersom ”...en kommune som er direkte berørt av planen, har vesentlige innvendinger mot planens mål og retningslinjer, kan de kreve at saken bringes inn for departementet...” (§ 8-4). Som en konsekvens av fylkesrådets vedtak den 22.06.2009, ble retningslinjene på nytt lagt ut til offentlig ettersyn. Uttalelsene fra Våler og Åsnes kommuner i den forbindelse må oppfattes som innvendinger i hht. § 8-4.

Fylkesrådets drøfting

Det foreliggende forslaget til retningslinjer er resultat av et omfattende samarbeid mellom de berørte kommunene, fylkesmannen og fylkeskommunen, både på administrativt og politisk nivå. I tillegg har de store skogeierne vært aktive medspillere i den utvidete prosjektgruppa i

forbindelse med utformingen av retningslinjene. Retningslinjene slik de nå foreligger må oppfattes som et omforent forslag fra de berørte parter, med unntak av kommunene Åsnes og Våler, som ønsker en mer omfattende hyttebygging i området. Det må presiseres at det foreliggende kompromissforslaget bygger på at de øvrige kommunene har avstått fra å fremme forslag om egen utbygging til fordel for den beskjedne utbyggingen som er foreslått i Åsnes og Våler, samt i Grue. Dersom det er aktuelt å åpne opp for ytterligere utbygging i Åsnes og Våler, enten innenfor det definerte området eller ved å flytte avgrensningen slik at utbyggingsområder kommer utenfor, faller forutsetningene for kompromisset bort. Da ønsker også de øvrige kommunene å få tilsvarende muligheter, og arbeidet må begynne på nytt med dette som utgangspunkt.

Ut fra plan- og bygningslovens §§ 9-4 og 8-4 oversendes derfor foreliggende forslag til retningslinjer for Vestmarka til Miljøverndepartementet som retningslinjer til regional plan, for avklaring i hht. premissene i St.meld. nr. 62 (1991-92) og kommunene Åsnes og Våler sine innsigelser.

4.7 Miljøverndepartementets brev av 27.04.2012

HEDMARK FYLKESKOMMUNE		
HEF:	SAKS:	DATE:
SMP: SMP		02 MAI 2012
12/5485-1		
19409/12		
JOE - PRIMÆR	ARKIVKODE - SEKUNDÆR	
L10	ASnes	

Hedmark fylkeskommune
Fylkeshuset
2325 HAMAR

Deres ref

Vår ref
201000795-/TKA

Dato

27 APR. 2012

Bruk og vern av Vestmarka - Retningslinjer til regional plan - Miljøverndepartementets avklaring

Bakgrunn

Det har vært arbeidet med planer for Vestmarkaområdet siden før St.meld. nr 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge". Vestmarka er et utmarksområde i søndre del av Hedmark. Området er på 625km² og berører 9 kommuner: Løten, Elverum, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Sør-Odal, Nord-Odal og Stange. I landsplanen ble planene om barskogsvern i Vestmarka frafalt, men Miljøverndepartementet anbefalte "at en fremtidig plan for Vestmarka ikke bør gi anledning til andre tekniske inngrep enn de som følger av skogdriften og mener at plan og bygningslovens virkemidler kan sikre dette". Departementet anmodet berørte grunneiere og kommuner om å utarbeide regulering av skogbruket ved bruk av skogbruksloven. En flerbruksplan var ferdig utarbeidet i august 1993 av skogeiersammenslutningene. Prinsippene og retningslinjene i planen er fulgt opp og innarbeidet i forvaltningen av området.

I forbindelse med revisjon av kommuneplanene i de aktuelle kommuner kom det fram ønsker om flere hytter og det var et klart behov for å se ut over den enkelte kommune og søke omforente, overordnede grep og prinsipper for en forutsigbar forvaltning og utvikling av området. Det ble startet opp et prosjekt for å utvikle felles retningslinjer for bruk og vern av Vestmarka. Syv av de ni kommunene deltok sammen med fylkesmannen og fylkeskommunen. Den geografiske avgrensningen er den samme som ble foreslått til landsverneplanen.

Resultatet av prosjektet var et kompromissforslag som innebar:

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Myntgt. 2
postmottak@md.dep.no
www.miljo.no

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 882

Avdeling for regional
planlegging
Telefaks
22 24 95 60

Saksbehandler
Terje Kaldager
22245947

- fokus på å ivareta den ressursen som sætre og skogshusvær representerer, med spesiell vekt på bevaringsverdige sætre.
- det åpnes for videreutvikling av eksisterende hytter til totalt 100m² bebygd areal
- det åpnes for fortetting med totalt 65 hytter i 11 definerte hytteområder i Våler, Åsnes og Grue kommuner
- de øvrige kommunene frfalt ønske om nye hytter innenfor sine områder

Våler og Åsnes kommuner ønsket imidlertid åpning for flere nye hytter enn det som lå i kompromissforslaget. Styringsgruppa for prosjektet ba fylkeskommunen slutføre arbeidet som regional plan etter § 9-4 i plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen aksepterte dette 22.juni 2009. Retningslinjene ble derfor fremmet som retningslinjer til regional plan. De ble lagt ut til ny høring og uttalelsene fra Våler og Åsnes oppfattes som vesentlige innvendinger. De andre kommunene som deltok i plansamarbeidet har gjort det klart at dersom det åpnes for økt hyttebygging i Våler og Åsnes, faller forutsetningene for kompromisset bort og de øvrige kommunene ønsker å få tilsvarende muligheter – og planarbeidet må begynne på nytt.

Henvendelsen fra fylkeskommunen

Fylkestinget i Hedmark fylkeskommune fattet ved behandlingen av saken 15.februar 2010 følgende vedtak:

"Ut fra plan- og bygningslovens §§9-4 og 8-4 oversendes følgende forslag til retningslinjer for Vestmarka til Miljøverndepartementet som retningslinjer til regional plan for avklaring i hht. premissene i St. meld 62 (1991-92) og kommunene Åsnes og Våler sine innsigelser til forslaget til retningslinjer."

Fylkestinget forutsatte at partene får anledning til å legge sine synspunkter fram for departementet.

§9-4 gjelder overføring av interkommunalt planarbeid til regional plan, mens § 8-4 gjelder regional planmyndighets vedtak av regional plan, kommunenes mulighet for å ha vesentlige innvendinger til slik plan og departementets endelige godkjenning av planer med vesentlige innvendinger.

Miljøverndepartementet har avholdt møte om saken på politisk nivå der både fylkeskommunen, fylkesmannen og berørte kommuner (Våler, Åsnes og Nord-Odal) deltok.

Forholdet til nasjonalparkplanen.

Vestmarka var opprinnelig med i nasjonalparkplanen som Statens Naturvernråd (SNR) fremmet i 1986, men ble i nasjonalparkmeldingen tatt ut av planen i 1990. Som følge av denne beslutningen heter det følgende i omtalen av Vestmarka i St. meld nr. 62 (1991-92), s. 116:

Departementet har merket seg at uttalelsene i stor grad viser enighet om at Vestmarka fortsatt bør være et stort, sammenhengende skogområde uten andre tekniske inngrep enn det som følger av skogsdrift. SNRs forslag om landskapsvernområde for Vestmarka har imidlertid møtt stor motstand både blant

berørte grunneiere og kommuner. Departementet vil imidlertid understreke at Vestmarka har store verneverdier og bør sikres som et stort, sammenhengende naturområde hvor skogproduksjon fortsatt kan foregå basert på flerbruksprinsipper. Etter departementets vurdering vil det ikke være hensiktsmessig å regulere slik bruk av området gjennom landskapsvernbestemmelser.

Departementet har på møte 7. september 1990 med representanter for Borregaard og Kiær Skoger, berørte kommuner og grunneiere samt Arbeidsutvalget for Vestmarka meddelt at departementet ikke vil fremme forslag om opprettelse av landskapsvernområde for Vestmarka. Arbeidsutvalget og berørte grunneiere er bedt om å se nærmere på regulering av skogbruket ved bruk av skogbrukslovens § 17b og ta initiativ overfor naturforvaltningen på fylkesnivå med konkrete forslag og invitasjon til samarbeid. Det ble fra departementet forutsatt at denne planprosessen kunne starte opp uavhengig av arbeidet med nasjonalparkmeldingen.

Departementet mener at en framtidig plan for Vestmarka ikke bør gi anledning til andre tekniske inngrep enn de som følger av skogdriften og mener bruk av plan- og bygningslovens virkemidler kan sikre dette. (...).

Forholdet til barskogvern

Det er to naturreservater innenfor Vestmarka; Orrkjølen på 8.200 dekar og Eidsfjellet på 16.965 dekar.

Det forhandles om et "frivilligvernområde" i forskjellige alternativer i størrelsesorden 6-8.000 dekar. Statskogs arealer i Vestmarka er kartlagt med tanke på vern. Det er små arealer som ikke hadde tilstrekkelig betydning til å bli foreslått vernet (2-stjerners klassen).

Borregaard har noen arealer i den nordre delen av Vestmarka (i Løten kommune). Antagelig er området "godt forstlig drevet", men det bør - sammen med øvrige Borregaardarealer - kartlegges med tanke på skogvern. Så vidt departementet har brakt på det rene, vil Orkla/Borregaards salg av skog til Statsskog også omfatte deres arealer innenfor Vestmarka.

I området er det flere små inngrepsfrie naturområder (INON-flekke), alle i klassen 1-3 km fra tekniske inngrep. Tre av de største "flekke" ligger innenfor de to etablerte reservatene og det mulige "frivilligvernreservatet".

Departementets vurderinger

Sikring av Vestmarka som et verdifullt natur- og friluftsområde er fortsatt en nasjonal målsetting selv om området ble tatt ut av nasjonalparkplanen i sin tid. Verneverdiene som ble registrert den gang, er fortsatt til stede. Sikring gjennom barskogtiltak (barskogvern) er ikke tilstrekkelig da det i første rekke er området som helhet som bør tas vare på.

Omtalen i nasjonalparkplanen sitert ovenfor er rimelig entydig i forhold til verdien av området. Denne omtalen ligger fortsatt til grunn for departementets vurdering av

området: Vestmarka har store verneverdier og bør sikres som et stort, sammenhengende naturområde hvor skogproduksjon fortsatt kan foregå basert på flerbruksprinsipper. Så vidt vi kjenner til har skogeierne lagt til grunn § 17b i skogbruksloven i sin avvirkning innenfor området. Departementet mener fortsatt at: *en framtidig plan for Vestmarka ikke bør gi anledning til andre tekniske inngrep enn de som følger av skogdriften og mener bruk av plan- og bygningslovens virkemidler kan sikre dette.*

Departementet er av den oppfatning at Hedmark fylkeskommune har gjennomført gode prosesser i arbeidet med denne regionale planen, sett på bakgrunn av at dette var en planprosess som allerede hadde låst seg. At man ikke kom til enighet, ei heller full enighet om et konsensusforslag, var et realistisk alternativ. Dersom de vesentlige innvendingene fra Åsnes og Våler blir tatt til følge, vil de øvrige kommunene se seg løst fra kompromissløsningen og planarbeidet må startes på nytt.

Departementet vurderer at kravet i naturmangfoldloven (nml) § 8 om at saken i hovedsak skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, er oppfylt. Naturtyper registrert i Norsk rødliste for naturtyper 2011 blir etter vår vurdering ikke vesentlig negativt berørt av en utbygging i tråd med retningslinjene. Arter registrert i Norsk rødliste for arter 2010, blir mest sannsynlig ikke vesentlig negativt berørt av en utbygging i tråd med retningslinjene. Det er knyttet en viss usikkerhet til dette, og nml. § 9 om føre var prinsippet kommer dermed til anvendelse. Som en følge av denne usikkerheten, bør det derfor stilles krav om oppfølgende registreringer i etterkant av en utbygging. Dette gjelder særlig områdene Stor-Bronken og Åsnesmangen.

Ut fra den kunnskapen departementet har om andre påvirkningsfaktorer i området, vurderer vi det slik at en utbygging i tråd med retningslinjene ikke vil medføre en samlet belastning som vil føre til negative konsekvenser for Vestmarka som et naturområde med fortsatt dominerende skogspreg og opprettholdelse av skogens økologiske funksjoner. Nml. § 10 er dermed vurdert. En viktig premiss er at retningslinjene får en vesentlig lengre tidshorisont enn 5 år. Virkningen bør derfor settes til 40 år.

Departementet legger til grunn at det i detaljplanleggingen sikres en best mulig plassering av nye bygninger for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet, jf. nml. §12. Eventuelle kostnader knyttet til å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet, skal dekkes av tiltakshaver, jf. nml. § 11.

Dersom kommunene gjennom den ordinære planlovgivningen ikke makter å sikre området på en forsvarlig måte, kan det være grunnlag for å se nærmere på vernespørsmålet på nytt.

Departementets konklusjon

Departementet mener at de retningslinjer som nå er utarbeidet, ivaretar de mål departementet har for Vestmarkaområdet. Det må ikke åpnes for ytterligere hyttebygging i området ut over de 65 som er tatt inn i retningslinjene. Departementet

understreker at retningslinjene må gis en lengre varighet enn 5 år. Departementet mener således at retningslinjenes punkt 1.2 (der det tillates fortetting med til sammen inntil 65 hytter i Våler, Åsnes og Grue) må gis en virkningstid på 40 år. Dersom retningslinjene gis et slikt langsiktig perspektiv og blir fulgt opp av alle parter, både private, kommunale, fylkeskommunale og statlige myndigheter, vil området få den sikring som er ønskelig ut fra nasjonale interesser. En lemping på kravene, for eksempel ved økt hyttebygging, vil bryte med de nasjonale målene for området.

Miljøverndepartementet mener derfor at innvendingene fra Åsnes og Våler ikke bør imøtekommes, men at kompromissløsningen bør opprettholdes ved endelig behandling av planen, dog slik at retningslinjene gis virkningstid på 40 år.

Med hilsen

Erik Vieth Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Terje Kaldager
seniorrådgiver

